Tečaj XIX. **NOVICE** List 50.

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20 kr., za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 11. decembra 1861.

Šota in nje pepél za gnoj.

Po „Schles. landw. Zeitg.“ je Lampadi najdel, da odpadki ali tako imenovani drob od šote, če se z apnom, pepélom in cegelnim prahom pomeša, daje dober gnoj za rež, krompir, kavro, fižol in drugo razno zelenjavo. Napravlja ali prav za prav meša se pa ta gnoj tako-le:

Vzame se 12 centov presejanega šotnega drobú, 3 cente zmletega apna, 2 centa in pol pepéla iz derv in 3 cente in pol cegelnega prahú; ta mešanca se kake 3 čevlje nasuje in berž z vodo dobro namoči; ko začne suha prihajati, se mora pa zopet z vodo polivati, če zmerzuje, pa z vročim kropom. Tako je ostal kup čez zimo, in sicer od mesca listopada do sušca, samo da se med tem časom dvakrat premeša. Kadar se njiva s tem gnojem gnoji, se mora posebno na to gledati, da se gnoj natanko razkida in z brazdo dobro pomeša. Njiva se preorje in povleče dobro, ktera se ima s šotnim gnojem gnojiti, potem se še enkrat s ternovo brano prevleče. Raztrošeni gnoj se potem plitvo podorje in skerbno zavleče. — Ravno tako dobro se je ta gnoj, kakor so skušnje poterdile, tudi na travnikih in senožetih skazal. Za suhe travnike je šota posebno dober in koristen gnoj, posebno če ostane čez poletje na kupu, da se le večkrat prekoplje in poliva, v jeseni pa po senožeti raztrosi. Frišna šota pervo leto malo koristi. Ako se pa šota, naj je sirova ali pa že vležana, z ugašenim apnom pomeša, se gnoj močno zboljša, od kterega se nakosí več in veliko boljše trave. Za 20 centov šote se jemlje po navadi poldrugi do poltretji cent apnénega prahú, da šota popolnoma razpade. Tudi senožeti je najbolje v jeseni gnojiti. Če se s šoto spomladi gnoji, se kaže korist gnoja še le drugo leto. Posebno dobro pa je, če se šota z gnojnico poliva in pomeša. Za šoto in za gnoj je tako polivanje neizrečeno koristno. Šota se z nobeno rečjo tako naglo v živo ali rodovitno zemljo ne spreoberne, kakor če se z gnojnico pomeša, amonijak se z gnojnico zveže (kar se drugač lahko pozgubí), in to je ravno za gnoj posebno koristno. Apna ali pepéla se pa ne smé k ti mešanci devati, sicer bi amonijak iz gnoja pobegnil. Ako pa hočeš ravno tisto senožet z apnom gnojiti, stori to še le drugo ali tretje leto potem, ko je bila z gnojnico gnojena.

Kar šotni pepél zadeva, pravijo, da je še boljši kot pepél iz derv. — Na Angležkem napravljajo na močvirji (mahu) velike kupe šote, ki jih počasi žgejo, pa ne, da bi s plamenom goreli (sicer bi bil pepél veliko slabejši). Kdor pa šoto v peči žge, mora pepél, kadar vroč iz peči pride, z vodo politi, da dalje ne tlí, sicer zgubí pepél veliko rodovitne moči. Če hočeš s šotnim pepélom njive ali travnike gnojiti, ne puščaj ga pod milim nebom na zraku, da bi ti ga dež izperal ali pa solnce prepekalo, in glej, da ga preseješ, preden ž njim gnojiš, da mu najbolj sožgane kose odpraviš. Najbolje pa boš s šotnim pepélom opravil, ako ga z apnom mešaš. Za jaro žito, jaro rež, oves in ječmen ni ta pepél dober, ker preveč v slamo žene; tem večega priporočila je pa vreden za druge pridelke po jarini.

Kdor hoče s šotnim pepélom sadne verte za zelenjavo in kuho gnojiti, ga ne sme koj frišnega iz peči jemati in ga ne na debelo posipati. Skušnje so pokazale, da si že oslabljene drevesa, če se z imenovanim pepélom gnojé, jako opomorejo. Če pa pepéla, ki si ga okrog dreves potresel, dež ali rosa ne pomoči, ga moraš s škropivnico poškropiti. Če je na vertu debela in rodovitna, pri tem pa pregnojna zemlja, je vležan pepél najbolja pripomoč, perst zopet oživiti, da jame svojo dolžnost zopet čversto opravljati.

Če se šotni pepél po deteljščah mesca svečana potrese, jim kaj dobro storí; posebno koristen je pa za grahorišča, ktere obilo tega pepéla za svojo rast potrebujejo. Na Angležkem gnojé s tem pepélom pogostoma tudi pesi, po kterem se prav dobro ponaša in jako debelí. Za senožeti in travnike ž njim gnojiti, ga mešajo s četertim ali petim delom neugašenega apna, in jih spomladi, ki je za to najbolja dôba, ž njim potresujejo. — Posebno dober gnoj je ta pepél za nizke in močirnate travnike. Na Nizozemlji mešajo kmetovavci pepél iz šote tudi s človečjekom. Zato so napravljene v straniščih posode z nekoliko pepélom iz šote, kjer se nekoliko časa pusté, da se gnojna mešanca dobro povrè in podela.

Obertnijska novíca.

(Novo maslo). V „Wochenbl. d. L. F. u. H.“ beremo, da so po dolgih skušnjah znajdli, navadnemu ogeršičnemu olju po nekem posebnem načinu vès duh odpraviti, in ga prav okusno napraviti. Taka čista maščoba se naredí iz njega, da se dá pri naši kuhi in peki dobro porabiti in da nadomestuje v vseh rečéh naše sirovo maslo (puter). Ogeršično olje kakor druge olja imajo 50 do 65 oljnatih (oleina), in 40 do 45 pa lojenih delov (olearina) v sebi, torej skorej ravno tiste obstojne dele kakor naše sirovo maslo.

Ker se tedaj to novo maslo napravlja brez primešane solí, ne pa kakor naše navadno, ktero ni brez solí za rabo, in ker ga ni treba topiti in ker nima sirovih, maslenih in vodenih delov v sebi, ga je pri kuhi in peki že dovelj tretjina (tretji del) namesto našega navadnega masla. Pri tem so pa jedíla mastneje in ukusneje, pekarije pa rahleje, lepše na videz, pa tudi boljšega okusa. Naprava tega novega masla, ktero v nekterih fabrikah že prav na debelo napravljajo, je nek prav lahka; zato je mogoče, da se bo ta zabelja kmalo zlo razširila po svetu. *)

(Zidovje v novo zidanih poslopjih naglo posušiti), naj se v vsaki sobi ali izbi 6 do 10 funtov oglja sožge in med tem soba prav terdo zapre; to naj se ponoví dvakrat ali trikrat. Ko oglje gorí, povžije kislic iz zraka in napravi ogeljnoislino, ktero apno nagloma poserka, kemiško zvezano vodo pa iz sebe spustí. Potem se soba odpre, pa tako, da ne stopi noben človek noter, preden se ni kake dve ur dobro prepihala, da ogljeni puh nikomur ne škoduje.

*) Naj bi naša fabrika v Vevčah to kmali bolj natanko pozvedila in potem poskusila. Vred.

Dobrovoljen opomín
zavolj cepljenja kóz. *)

V Ljubljani imamo že več mescov dosti kozavih otrok, pa tudi več odraščenih je zbolelo za kozami. K sreči ta letošnja kuga ni tako hudobna, da bi ljudje zlo merli po nji.

Ker morebiti tudi drugod se nahaja ta bolezen ali utegne še le priti drugam, naj omenimo nekoliko o nji.

Človeške kozé so ptuja bolezen, ktera je bila iz jutrovih dežel, posebno ob križarskih vojskah, v 10. in 11. stoletji v naš del sveta (Evropo) zanešena in je odtistihmal se udomačila pri nas. Jutrova dežela je sploh mati mnogih hudih bolezen. Pred 800 leti tedaj Evropejci nismo nič vedili od koz kakor tudi od francozov, kolere itd. ne. Ko so se pa priteple koze k nam, se je navadno vsake 4 leta vlekla strašna kuga po Evropi in za kozami je umerlo tisoč in tisoč ljudí; kar jih je prebolelo, so imeli spraskane in marogaste obraze, da je bilo gerdo viditi, so oslepéli itd.

Previdnost Božja je hotla, da se angležkemu zdravniku Edvard Jenner-u je leta 1797 naključilo, da je v nedolžnih kravjih kozah najdel pripomoček zoper grozovite človeške kozé. Komur so kravje koze stavili, je večidel bil obvarovan hude človeške kuge. Tako je krava postala velika dobrotnica človeška. Otrokom cepljene kravje koze so dajale potem tvarino (materijo), s ktero se večidel sedaj stavijo otrokom in odraščenim kozé.

Drugo pot bomo omenili več o kozavi bolezni, danes opominjamo starše in pa druge le tega, kar je pred vsem treba.

Kozé so nalezljiva kuga, tedaj je

perva potreba: kozavega človeka tako dolgo, da se niso koze popolnoma olušile, ločiti od vseh drugih in ga samega imeti v izbi, ne presoparni in ktera se vsaki dan s čisto sapo navdá;

drugo je, da se kozé vdrugič stavijo otrokom, pri kterih se ne vidijo znamenja očitno, da so se jih vpervo stavljene kozé prijele in so tedaj v nevarnosti vdrugo zboleti. Ker pa se človek po preteku kakih let vès prerodí in prenaredí, zgine tudi s tem moč pred več leti stavljenih koz, kar se po skušnjah zdravniških po preteku 10 ali 12 let zgodí, — torej je treba, da si tudi odraščeni dajo vnovič staviti koze ali se „revakcinati.“ Da to more vsak lahko storiti, skerbí vlada sama, ktere naloga je skerbeti za zdravje ljudstva; le ubogati jo je treba.

(Konec prihodnjič.)

*) Kòze, kozé, se tù in tam po Slovenskem tudi osepnice imenujejo; osepnice, pa tudi boginje jim pravijo tudi Serbi, Rusi in Poljaci pa ospa.

Segač, prerok litijski.

Bival je pred 25 leti v Litii sloveč mož, ki so mu „Segac“ po domače rekli, pa ne zato, da bi bil po ptujem blagu segal. Bog vari tega! Segač je bil bogat mož in pa vervarski mojster v Litii. Iz njegove vervarnice je šla marsiktera verv po svetu; pri njem so marsikterega ožénili, pa tudi marsiktero omožili, da je bil joj! pri njem se je dokaj kupčij sklenilo, ki so se izverševale v dalnem Sisku. Tako obrajtan je bil naš Segač. Kadar je pa on zvernil kapljico tistega soka, ki ga je hervaško tersje zgojilo, je začel prihodnje rečí prerokovati, in menda od tod njegov priimek, ker on je segal v prihodnost nam drugim prikrito.

Nekega večera sedimo okoli Segačeve mize. Tù nam on začne praviti: „Vi ste še mladi, vi bote dočakali, da pojde cesta od sv. Križa po Reki, in takrat se bo Litija okožila; kadar pa pojde vélika cesta čez Moravče **) do Litije, takrat se bo Litija zredila“.

Litijci po konci! pervi del prerokovanja vašega umerlega Segača se nad vami že spolnuje. Po vaši Reki je že res zdelana prav pripravna cesta; vi se tersite, da se ognete vseh klancov, vendar tako, da ne delate nepotrebnih ovinkov. Zato vaše delo že po več farah na Dolenskem sloví. Napravite še Trebance, da zdelajo od svoje plati cesto memo Jevševarja do moravškega mostú, in po tem se bo tudi drugi del Segačevega prerokovanja spolnil. Vi bote res imenitni, vaše mesto pa sloveče, ker bodo vozili memo vas blago po železnih in lesenih kolih. Samo grofa Pače-ta še naprosite, da vam v svojih velikih gojzdih dosti stavbnega lesú prihrani za vaše krasne palače, ki jih bote stavili poleg nove vélike ceste.

Na Kranjskem imamo dosti malih cest, pa malo prav speljanih. Kako to? me utegnete prašati. To je pa tako: Naše male ceste so se dosihdob med nami čisto po volji kantonskih načelnikov in pa grajščakov morale zdelovati. Ti pa so se ogibali: tukaj kakega grajščinskega travnika, tamkaj kake farovške njive, spet drugej je gospodin načelnik segel prijatlu v roke, da se neče njegovemu gajiču ništa kvara činiti. In tako je naredila sama keršanska ljubezen, da so na naših malih cestah ostali ovinki in klanci čisto nepotrebni; ti pa voznika mudé, in mu praznijo žep.

Kdo bi pa moral nove ceste osnovati, da bi ne bile skažene? To bi zamogli obertniki in posestniki tistega kraja najbolje zagotoviti, po kojih okrajinah bi se nove ceste narejale, ker le taki možje poznajo najbolj svét in pa težo blaga, ki jo bo mogla nova cesta nositi. Stavim, kar kdo hoče, da bi šmartenski kerčmarji, klobučarji, usnjarji in kovači nikdar ne bili svetovali, če bi jih bil kdo za to poprašal, da bi se cesta od Šmartna proti Pljuski čez Kilovec, prav po domače: Bogensperk, narejala, temveč terdim, da bi bili ti možje pokazali čisto drug pripravniši in položniši svét za tisto cesto. Naj bi si bila kilovška grajščina sama skerbela za pot od male ceste do gradú. Po klancih se mora le tam cesta peljati, kjer se ne dá klancov tako ogniti, da bi se po okolišu prihranila vsaj polovica stroškov za priprego. Govorimo le od ovinkov cest, in ne omenimo tako imenovanih rajd, ker te so nepotrebne povsod, naj je gora visoka kakor le hoče. Rajde pričujejo, da ceste ni dosti izurjen mojster osnoval. Po serpinah *) umetno speljanih se privozi na najvisokejše gore hitro in varno. Kje vozi železnica po rajdah? po serpinah pa na višave in v doline. Tudi gosp. Engeltaler je knezu Auerspergu po priličnih serpinah izpeljal cesto od Fužin pod Žužembregom do Lašč, vasi proti Kočevju, tako, da zdaj 25 centov par terdnih kónj tam ložej speljuje, kakor pred po rajdah 15 centov, dasiravno stojí tista vas 1222.102 sežnjev nad Kerko in Fužinami. Dokler so po rajdah iz Tersta na Občino vozili, so bili konjiči in voznjači dostikrat nesrečni; zdaj pa, kar okoli po mandrigah vozijo, ni čuti kaj tacega. Al kdo je osnoval tisto cesto po mandrigah na Občino? Preblagi gospodin Kronest in njegovi tovarši, veliki tergovci in obertniki v Terstu in na Dunaji so jo sprožili leta 1827 in dodelali do leta 1831; pa poterdila se je. Kdo je nasvetoval novo cesto od moravškega mostú čez Štorovje po Reki na Litijo? Posestnik velike grajšine turniške, grof Pače, si je pervi to delo domislil; on je prigovarjal kantonskima načelnikoma v Trebnem in v Litii, da sta v to privolila, in ljudem leta 1861 ukazala, da pomagajo, da se to obče koristno delo hitro dodela. Le to je škoda, da trebanski kanton ni še letos čisto zdelal ceste od Trebnega memo Jevševarja do moravškega mostú! Grofu so se pridružili obertniki litijski in njih sosedje v okolici tako, da se zdaj kósajo, kdo bi več storil in več pripravnega sveta za novo cesto podaril. Pa tudi ta cesta se more poterditi; saj so jo osnovali in proti železnici obernili posestnik grof Pače, obertniki domači in prerok litijski, njih slavni Segač.

L. St.

**) Moravče, vas v fari sv. Križa pod Litijo.

*) Serpine (izraz francozki) so daljni okrogi ceste serpem podobni, ki se vijejo proti verhu visokih gorá.

Govor gospé ničle

do svojih hčer 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, pred polnočjo novega leta 1861.

Spisal E. Nožarjev.

Predrage hčere! Globoko za gore se je solnce utopilo, nad kterimi se je zlata zarja večerna nočni tamnoti umaknila, ki zaspano obličje utrudene zemlje s svojim černim valom na debelo že pokriva, ko polnočna ura teče. Pač važna noč! v tej namreč ima nastopiti mnozim narodom nova časova doba — novo leto, ki je v življenju človeškem tolike zanimivosti, zgodovinarjem podlaga skoraj neštevilnih dogodb; še važniša pa je, preljube, za nas, ker vam je znano, da zbora nocojšnega v teh zračnih višavah namen je, mojo enoletno vlado na pervi najnižji stopnji — samic zaporedoma vsaki izmed vas od perve do zadnje na eno leto izročiti, najpervo pa enojko vpeljati. Prej ko pa to delo prevzamem, vas hočem bolj imenitnih lastnost dosedanjih vpeljav v kratkem opomniti, dasiravno jih pri vsaki izročitvi čujete, in sem uverjena, da ni vaša navada, jih kvariti, ampak ponovim jih, da svoje vladarstvene dolžnosti spolnem. Vseh vas devet mojih hčer prizná predništvo svoji majki, meni ničli, ki sem bila že, preden je moj gospodar orjaške tečaje zemeljskega kroga postavil, ravno s tem vaše bitje zagotovil in ga meni podvergel, in ki bom še po razderitvi tega orjaškega kroga. Veljava moja pa obstoji le z vami vred, ako vas na svojo levo si postavljam; na vaši desni pa zgubim vso svojo vrednost, le v decimalnih računih popolnoma ne. Zato sama nisem imela veljave pred začetkom sveta, sama je nimam sedaj, in je ne bom imela po sodnem dnevu. Vidite tudi, da to govorim v arabsko nošo oblečena, v kteri ste tudi vé; številke v druzih oblekah, kot rimske, ki se tudi kmečke zovejo, ker jih priprosti kmetje za pisavo domačih računov rabijo, gerške, hebrejske, armenske, malabarske, rusovske, ki jih vse le vede poznajo, so silo redke, neukretne skoro v slehernem oziru javnega življenja, in nekakošno ugasujejo; mé v arabski obleki pa imamo vedno toliko ljubljencov, da kar se sploh piše s številkami in govorí o njih, se piše in misli v naši arabski obliki, ker smo ljudstvom najljubše, za pisave, računstva najbolj ročne in za vsako rabo najpripravniše; oblika ima nekaj visocega, mogočnega, nekaj žlahnega, kraljevega na sebi; že za tega del se spodobi in je pravično, da v tej gosposki obleki ljudstvom čas vladamo. Tudi v nazočem zboru, drage hčerke moje, smo viditi le v moji arabski obliki, iz ktere ste vé se razvile, da v nji z mano vred narodom čas vladujete od pričetka do razpada sveta. Vlada ta pa obstoji iz raznih stopinj. V stari zavezi so bile štiri vladne stopnje: perva najnižja stopnja samic ali enoletij, druga desetic ali desetletij, tretja stotic ali stoletij, četerta tisučletij.

Pri stvaritvi svetá ste jele na pervi stopnji čas vladati, in ste vladavale do četerte stopnje od 1 do 4000, to je, do Kristusovega rojstva; prebrisani svet je pa to obernil ter 4000 v Adamovo pričetje in 1 v Kristusovo rojstvo postavil (pogleda na zlati časomir, ki ji ob strani z biseri in srebrom tkanega pasú na leskeči verižici visi); ali čas ne pripušča te vpeljave stare zaveze posebej priobčiti, že zlasti, ker se ujemajo s temi nove zaveze, o kteri vpeljavi vam mislim govoriti.

Najpervo nekaj občnega.

Ker razun moje in vaših oblik ni v številkah druzih oblik, ljudstvo je pa večkrat mnogo mnogo številk rabiti primorano, bi mu ne moglo nas deset skoro nikdar ustreči; toda vsaka izmed nas ima toliko sebi od nog do glave popolnoma podobnih namestnic, kolikor jih le potrebuje, ker se včasih tako nanese, da ima ravno tista izmed nas na več stopnjah ob enem vladati in tadaj svojo namestovavko na dotično mesto postavi; pozneje boste to lagleje spreuméle. Kar mene tiče, tudi vladam čas na raznih stopnjah; na vaši desni spervega, ko novo stopnjo nastopite, da vam novinkam marsikaj svetujem, in sicer deseti del časa vaše stopnje; celi ostali čas vlade na tej — prej moji — stopnji so vam pa vaše namestnice zaporedoma tovaršice na tej manjši stopnji, iz ktere sem se jaz jim umaknila. Zdaj pa posamno.

Ko se je stara zaveza h koncu približevala, je vladala pojemljajoča enojka 1; po rojstvu Kristovem je pojemljajoča enojka stare zaveze ugasnila, in na njeno mesto sem jaz ničla za nekaj migljejev kot časna mejnica stare in nove zaveze stopila, da sedé na kraljévem prestolu novozavezno vladarstvo čez časne tekove vam, svojim hčeram, iznova naj nižje stopnje enoletij vsaki na eno leto izročim, najpervo enojki 1. Ko se zagerne slednja noč enojkine vlade, pomazilim v polnočnem shodu dvojko 2 za enoletno vladarico samic, čez leto ravno tako trojko 3, in sopet nad letom četerto 4, potem petico 5, za to šestico 6, dalje sedmico 7, potlej osmico 8 in v posled devetico 9. Zdaj bi imele vé zopet verstama po enoletno vlado nastopiti enako dnevom v tednu; al da si tudi sleherni dan sopet enacega rodí, se dan za dnevom vertí, se tudi tedni na vsacih 7 dni množijo; in kot tekočega časa kolesa med vertenjem krog lastne osí tudi dalje vedno od preteklosti in sedanjosti v neizmerni prostor neznane prihodnosti se vertijo, vedno daljše znane brazde za sabo puščaje: tako je vam prirojeno, se v vladarstvu od samic na desetice, od tod na stoletja itd. vedno dalje pomikati in sled samic, ko ste na drugi, sled desetic in samic, ko ste na tretji vladovavni stopnji . . . za seboj puščati. Ako se toraj s časom dalje na drugo, pozneji tretjo . . . stopnjo pomikujete, se morajo preorane brazde samic, desetic . . . vedno za vami znati, brez kterih se ne dá dokazati, da ste se kadaj le količkaj iz mesta ganile. Vsled tega izročim po polnočnem shodu leta 9 enojki stopnjo desetic 10, kjer ostane deset let; mé vse se bomo med tem časom na stopnji samic zverstile, na ktero najperva sama za deseti del časa njene vlade, to je, za eno leto stopim, da bom v desetletni vladi sperva še neskušeni enojki s svojim svetom pri roci. Čez leto izročim enoletno vlado, ker ima enojka že desetletno, njeni namestnici 11, potem dvojki 12, nad letom trojki 13, vsem zaporedoma do devetice 19; enojkina desetletna vlada je pri kraji, tudi samice so se vse zverstile zraven nje; izvoljena je toraj dvojka 20 za desetletje, h kteri pervo leto jaz pristopim, potem enojka 21, po tej namestnica dvojkina 22, čez leto trojka 23, ... na zadnje devetica 29; dvojki sledi zdajci trojka z mano ob desni 30; samice se v vladi vsacih deset let enkrat spremenijo, in na stopnji desetletne vlade se dvignejo za določenim časom četerka 40, petica 50, šestica 60, sedmica 70, osmica 80 in devetica 90; slednje leto spremlja devetico na pervi stopnji nje namestnica 99. Ko se polnočna ura zadnjega dné tega leta približa, skličem zbor, vam razložim dosedanje vpeljave v vladarstvu, kako ste sčasoma vse stopnje desetletij vladale, da je zdaj treba nove stopnje — namreč stoletij nastopiti, ob enem pa tudi stopnje enoletij in desetletij po omenjenem redu. Obernem se k enojki in jo spremim do tretje stopnje 100, na kteri bo gospodovala sto let; sama pa ostanem na njeni desni deseti del stoletja, to je, deset let ko pomočnica v tej ali uni sili in stiski; na enoletno stopnjo si pa postavim svojo namestnico, za ktero se vé, drage hčerke, vse v devetih letih poredoma namestujete; ob desetem letu odstopim od stoletne enojke na desetletni stopnji, ter ji pripeljem za desetletno tovaršico njeno namestnico 110, sopet ob letu dvojko 120, trojko 130 . . . . 190; samice se pri vsacem desetletju razvertijo, potem tudi pri zadnji desetici 190, h kteri čez osem let zadnje samice namestnica 9 pristopi = 199. Desetice in samice so svoje mesta v sto letih popolnoma dovladale, kakor enojka svoje stoletje, na ktero se vsled zbora zadnje noči leta 199 vsede dvojka 200, desetice in samice se namestujejo kot prej; čez sto let ven-

čamo v slovesnem zboru trojko za kraljico stoletno 300; sopet čez sto let četerko 400, čez ravno toliko časa petico 500, pa tako dalje šestico 600, sedmico 700, potem osmico 800, vposled devetico 900. V devet in devetdesetem letu stotice 9 = 999 se približa sopet zadnja noč njenega stoletnega kraljestva, ki ga je zadnja izmed nas vladala. O praznićnem zboru vas, drage hćere moje, vseh dosedanjih vlad opomnim, da ste namreč že vse na tretji stopnji izvladale, da je treba sedaj tisočletno vlado ćeterte stopnje pričeti, kamor sperva enojko 1 slovesno vpeljem; kjer je pa v prejšnem letu devetica s svojima namestnicama vred tretjo, drugo in pervo stopnjo vladala, pridejo na njeno dosedanje mesto samic in desetic moji namestnici, sama pa na tretjo stopnjo stoletij, kjer ostanem deseti del enojkine vlade, to je, sto let tej za svetovavko; na stopnji desetletij in enoletij se pa ve verstite kot do zdaj. Po takem razdelku dobimo 1000, nad letom 1001, čez devet let 1010, čez deset let 1020 . . . . . 1090, čez deset let 1099; ko to leto mine, je moje stoletne vlade kraj; izročim jo namestni enojki 1100, čez sto let dvojki 1200, za sto let trojki 1300 . . . . 1800; do dandanas nimam višjih stoletij, zarad tega ostanemo zdaj pri stoletni vladi osmerke; stopnji desetic in samic se ravnate po zgorej razloženem redu, ter imamo 1801 . . . 1810, 1820, . . 1850. Zadnjo polnoć lanskega leta 1859 sem v našem zboru šesterko 6 na stopnjo deset letno povzdignila in ji iz početka sama na desno pristopila, ker je bila še nezvedena in tudi ljudstva še niso bile na-njo vajene; zato jim je mnogokrat roka petico namesti šesterke nehoté pisala, in več enacih zmotnjav se je zgodilo (urno pogleda na časomer, — manjka le še 4 minute do polnoći), pa ne utegnem jih vam priobćevati.

(Konec prihodnjić.)

V milo znamenje vzajemnosti slovanske pozdravlja „Naše gore list“ pervo „besedo„ čitavnice naše s sledećo pesmico:

Pozdrav čitaonici ljubljanskoj.

Tebe čedo slavskog duha krasno,
Ljubimice slovenskih boraca'
Žarka ljubav hrvatskoga braca
Strunom ljub've sad pozdravlja glasno!

Tvoj nam ustroj pokazuje jasno,
Da u skutu vatrenih srdacah
Mile naše braće Slovenacah
Domoljubja plam nije ugasno!

Budi samo ko nas svaki žudi:
Slavska jeka domorodnih grudi',
Zlatna staza, koja vodi k slozi!

Budi duha slavskoga ulište,
Budi rodu koća i ognjište! —
U to ime da ti Bog pomozi!

„Naše gore list.“

Tebi detešce slavensko krasno,
Ljubček borcov zrodnih, bratskih
Vroća ljubav bratov Vam hervatskih
S struno zdaj ljubezni poje glasno!

Tvoja nam naprava kaže jasno,
Da pod vročih serc še zagrinjali
Milih bratov domoljubje kali
Živo tlè; nikdar plamen ne ugasnil!

Bodi samo, kak želi nas vsaki:
Slavski odmev rodoljubja jaki,
Zlata steza, pot ki k slozi zlaga.

Bod' duha slavenskega ulišče,
Bodi rodu hiša in ognjišče! —
U to naj ime ti Bog pomaga.

Svobodno poslovenil J. M.

Nove knjige.

Nanos. Slovenski zabavnik za leto 1862. Izdal J. P. Vijanski. V Ljubljani natisnil Jož. Rud. Milic.

V mićni in prav ročni unanji podobi je slovenskemu svetu dobro znani gosp. Janko Vijanski ravnokar izdal bukvice, ki so kakor nemški almanahi namenjene zlasti za darila ob novem letu. Prideržaje se o tej knjižici drugo pot več govoriti, omenimo danes le to, da obsega na 294 straneh mnogoverstne tvaríne za poduk in kratek čas v prozi in pesmih, ki jo je, kakor rodoljubni gosp. izdatelj v predgovoru pravi, nanesla večidel mladež slovenska in se dobiva, kakor današnji „Oglasnik“ oklicuje, po vseh slovenskih mestih; ob enem pa častitim bravcom podajmo za pokušnjo v današnjem listu humoristični „govor gospé nićle.“

Aktenstücke zur Geschichte des kroatisch-slavonischen Landtages und der nationalen Bewegung vom Jahre 1848. Mit einem Anhange, enthaltend: die wichtigsten Landtagsakten vom Jahre 1861, und das Programm des O. Ostrožinski aus dem Jahre 1848. Nebst Porträt des Ban Jelačić. Herausgegeben von Steph. Pejaković, Landtags-Abgeordneten aus der Militärgrenze im Jahre 1848.

„Povestnica avstrijanskega cesarstva z neizbrisljivimi čerkami je na svoje najsijajnejše liste zapisala serčnost in terdno možatost, kakor tudi udanost darujoćo kri in blago, s ktero je Hervaška in Slavonska, pod vodstvom preslavnega bana, oprijela in deržala se edinstva deržavnega pa enakopravnosti vseh narodov kakor zvezde predhodnice v svojem boju proti pohtevom monarhii in deržavni celokupnosti pogubnim in proti gospodstvu, ktero si je narod nad narodi derznil prilastovati.“

S temi pohvalnimi besedami je prepokorna razložba ministrov Njegovemu Veličanstvu 30. marca 1850 podana popisovala zasluge hervaško-slavonskega naroda, in da je pravična hvala taka, kaže na vsaki svoji strani knjiga, ktere ime smo gori postavili, knjiga imenitna za vsacega, kdor s pazljivim očesom spremlja v letu 1848 začeto pa dosihdob še ne doveršeno prerojevanje stare Avstrije naše, zlasti imenitna pa za Slovence, najbližnejše sosede in prave brate junaškega naroda, ki v njem vidijo in čislajo najkrepkejšega podpornika vlastnega narodnega razvitka. In v resnici mora sercu s pogledom na gnjusno sedanjo premoć materijalizma vsako žlahno težnjo zatirajočega, kakor tudi strastno zavidanje in krivično obnašanje med narodnimi plemeni žalujočemu dobro deti ta kerščanska ljubezen, ta čista človekoljubnost, pravičnost, nesebičnost, in bi rekel, deviška odkritoserčnost in priprostost, govoreća iz premnogih sklepov, predlogov in razglasov, s ktérimi je hervaški narod svoje misli o važnejših dogodkih leta 1848 in 1849 razodel in ki jih nam je rodoljubni g. Pejaković v ti knjigi nabral in lepo v red spravil.

Jasno nam spričujejo spominki v ti knjigi razvrsteni, da ga takrat mimo Hervatov ni bilo resničnejšega in bolj gorećega zagovornika Avstrije mogočne kakor deržave vsem narodom enako pravične z vlado v vseh poglavnih rečeh edino, v drugih pa narodnim in deželskim posebnostim primerjeno, in kakor so se z vso močjo in serditostjo uperli dualizmu hvaljenemu med Magjari, po kterem bi dežele ogerske in nemškoslovanske bile samo in edino po vladarjevi osebi zedinjene (osebno edinstvo, personalna unija), terdeč nasproti, da se je med vsemi deželami avstrijanskega cesarstva od nekdaj že razvilo ne osebno, ampak stvarno edinstvo (realna unija), ravno tako so povzdignili resnobno svoj glas zoper nemški Frankfurtski zbor, ko tudi ni hotel med deželami nemške zaveze (bunda) in deželami zunaj nje stoječimi dopustiti druzega kakor samo osebno edinstvo, ter so živo dokazali, da Avstrija mora na svojih nogah stati in samo v sebi ne zunaj iskati si moči in veljave. Pač so pokazali s tem Hervatje veliko skušenost in modro previdnost, opazivši za avstrijanske Slovane največo nevarnost, da ne rečem, gotovo pogubo v tistem nesrećnem dualizmu, v tisti razdvojbi vlade, po kteri bi na eni polovini Nemec, na drugi pa Magjar kakor rojen in edini gospod smel gnesti in zatirati druge narode. Da se pa je letošnji hervaški zbor iz vzrokov, ki jih tù ne gré razkladati, nekoliko zastranil od une previdne poti, po kteri mu je prednik leta 1848 koračiti za dobro spoznal, vendar to ni imelo škodljivih nasledkov za narod, ki ga sedaj vidimo v posesti take narodne neodvisnosti in narodne uprave od najniže do stopnje najviše, kakor povestnica očitno ne uči, da bi jo bil kdaj popred imel; in tudi to, da se je ohranila erdeljska dvorna kancelija in izročila vodstvu pravičnejšega moža, kaže, da se sedaj še ravno ni bati tistega dualizma. Pravo kerščansko ljubezen, čisto nesebičnost in pravičnost so pa skazali še jugoslovanski bratje v letu

1848, potegovaje se v enomer za svete pravice Serbov, Rumunov, Slovakov in avstrijanskih Slovanov sploh in proseč svetlega kralja in cesarja za dovoljenje, da bi zlasti Serbi in Slovenci smeli (morali) stopiti v kako tesnejšo zvezo z njimi.

Osnova gosp. Ostrožinskega, kako bi se Avstrija imela urediti na podlagi ustavne svobode in narodne enakopravnosti, povzema v jedru tiste misli, ki so leta 1848 vladale in ki še vladajo zastran tega po jugoslovanskih pokrajinah, in izvirajo iz rahlega čutstva pravice in žive želje za pravi napredek človeštva, bliža se najbolj temu, kar je slavni Rumun Močony v lanskem pomnoženem deržavnem svetovavstvu v ti zadevi govoril.

Obsega ta bogata zbirka spisov za jugoslavensko najnovejšo zgodovino važnih 23 natisnih pol in se prodaja po 1 gold. 60 kr. Priporočamo jo živo tudi Slovencom.

Kratkočasnice.

* Na božični večer vsedla sta se dva prijatla k večerji, pa oni, ki je pervi zajel vroče juhe, se je tako opekel, da so ga solze polile. Drugi, ko to vidi, ga vpraša, zakaj se joka in on mu odgovori, da se je spomnil rajncega brata, ki je lani na božični večer še ž njim večerjal. Med tem tudi drugi serkne, in ko se opari, da tudi njemu solze na oči vdarijo, reče: Ti se jokaš, ker ti je brat umerl, jaz pa se jokam, da nisi tudi ti ž njim umerl.

* Kadar koli Serbi kaj storiti mislijo, vselej besede pristavijo: „Ako Bog dá!“ Nek Turčin vpraša zvečer svojega soseda Serba, ako misli iti jutri na sejm. Serbin mu po svoji navadi odgovorí: „Hočem, ako Bog dá.“ Na to reče Turčin: „Bogme, jaz čem iti, Bog dal ali ne dal.“ Drugo jutro se Serbin napravi in pridši k Turčinu ga zakliče: „Hajd sosede, da greva na sejm“; ali ta mu odgovorí: „Ne morem, brate, — volki mi so to noč konja pojedli.“

* Pripoveduje se, da je v Carigradu nekdaj bil nek Turk, Bekri-Mujo po imenu, kteremu je po očetu neizmerno premoženje ostalo, pa on se je pijančevanju udal in vse zapil in zapravil, da mu ni ostalo nič razun ene plahte, v ktero zavit je po ulicah hodil, in nekake stare kape, skoz ktero so mu lasje ven šterčali. Enkrat sreča ga turški car na ulicah pijanega, in začne ga karati, da je toliko premoženja zapil in v tako sramoto se pogreznil. Ali Bekri-Mujo se jezno oberne k sultanu in mu reče: „Kaj tebe briga, ako jaz pijem? Ako pijem, pijem za svoje; Ti pa, če misliš, da nimam jaz nič več denarja, povej, za koliko mi daš Štambol (Carigrad).“ Čeravno je cesar vedil, da nima on okroglega, vendar, ker je bil ravno dobre volje, mu reče: „Ne dam ti, Mujo, celega Štambola za nič ne, ampak polovico ti ga hočem dati za toliko in toliko, pa bova za silo oba skup carovala“. Mujo mu na to odgovorí: „Že dobro, jutri ti bom denar prinesel“. Tako sta se razšla. Ko pa drugi dan o odločenem času Muja z novci bilo ni, car po njega pošlje; al trezni Mujo je priznal, da nima ne pare (vinarja), ne pa toliko, da bi kupil Carigrad ali polovico od njega. Na to cesar zapové, na kose ga razseči, ker se je prederznil tako lagati in s svojim carom šale zbijati. Mujo najpred začne prositi za odpuščenje; ko pa vidi, da nič ne opravi, reče cesarju: „Ker si sklenil, mi lahko življenje vzameš; al prosim te, skaži mi še eno milost, preden me pogubiš. Poišči v svojem cesarstvu tri človeke; enega slepega, ki čisto nič ne vidi, — enega ubožčeka, ki ima samo truplo brez nog, — in enega siromaka, ki celó nič na svetu nima. Te tri daj sem pripeljati in lepo jih nahrani in napoji; mi dva pa hočeva gledati, kaj bodo oni počeli. Cesar v to privoli in hitro zapové, da se taki trije najdejo, k bogati mizi posadé in dá se jim jesti in piti, kolikor hočejo. Ko so se ti možje dobro najeli in napili, spregovorí najpervi slepec: „Hvala Bogu in častitemu caru, ki nas je nahranil z belim kruhom in napojil z rudečim vinom.“ Božec pa, ki ni imel nobene noge, se hitro na to oglasi: „Nesnaga slepa, kako ti veš, da je kruh bel in vino rudeče, ker nič ne vidiš? Ti bom dal kmalo z nogo eno v z—“. Na to siromak zaupije: „Le udri ga na mojo besedo, jaz bom vse plačal, če bo treba.“ Zdaj reče Bekri-Mujo cesarju: „Vidiš, častiti care, kaj vince storí. Slepec nima oči, hromi nima nog, siromak nima denarja: tako sem bil tudi jez včeraj, ko sem bil vinjen, tako bogat, da sem htel Štambol od tebe kupiti.“ Ko je cesar vse to vidil in slišal, Muju prizanese ter mu vse odpustí.

* Turški verozakon sicer prepové Turkom vino piti, ko pa sultan vidi, koliko moč vino v sebi ima, in kako oni po njem hrepené, sklene, ga enkrat tudi sam pokušati. Tako zapové en večer najboljšega vina si prinesti in tega vina se on prav dobro naleze. Al drugo jutro je bil revež bolan; bolela ga je glava, da je ni mogel pokonci deržati. Komaj se to po dvoru razglasi, se zberejo vsi lekarji ter se pomenjajo, kako bi sultana ozdravili; al car se ni dal njim zdraviti, ampak Bekri-Muja pokliče k sebi, rekši, da je on v tej bolezni bolj zveden, ko vsi drugi dohtarji. Ko Bekri-Mujo pride, mu sultan dopové, kako in zakaj da je bolan in ga vpraša za svèt, kaj da mu je zdaj storiti? Mujo mu na to svetuje, naj sopet pije ko sinoč, pa bo glava mahoma dobra. Car ga potem vpraša: „Pa kaj mi je storiti, ako me potem, ko se streznem, spet začne glava boleti?“ In Mujo mu reče: „Potlej pij na novo.“ — „Pa kako dolgo bo to terpelo?“ praša sultan. — „Dokler ne boš vsega zapil, da ti ne bo ostalo nič drugega ko ena sama plahta kakor meni“ — mu odgovorí Mujo.

Iz serbskega koledara spisal **A. Д.**

Zastavica,

ki jo bo le tisti uganil, kdor rajtati zná.

V neki veliki fabriki imajo veliko delavcov. Ako grejo po dva in dva (tedaj s paroma) iz fabrike domú, ostane le eden notri; pa taka je tudi, da eden notri ostane, če grejo po trije, ali če jih gré po štiri, pet ali šest skupaj iz fabrike. Le takrat, ko jih gré po sedem in sedem skupaj vèn, ne ostane nobeden v fabriki.

Koliko delavcov je?

Dopisi.

Iz Štajarske. ⊙ — Pritožil se je unidan v „Novicah“ nekdo iz Ljubljane zavoljo bohoričice v šematizmu ljubljanske knezoškofije. Nam Lavantincom še druga poje; ko bi naš šematizem v bohoričici tiskan bil, bi še veseli bili, tako pa, naj se nihče ne vstraši: Jazbec = Jasbetz; Jug = Jugg; Kočevar = Kotschever; Pečovnik = Petschounigg; Čučko = Tschutschko; Črepinšek = Tschrepinschegg; Zupančič = Suppantschitsch; Žuža = Schuscha td. itd. Naš milostljivi knez in škof, ki so pri duhovnih vajah na Slatini pa tudi pri drugih priložnostih slovenščino tako vroče priporočevali, bi ji pač lahko veliko koristili tudi v tem, da prepovejo slovenskim imenom čisto nespodobno pisavo. Ne davajmo sovražnikom sami meča v roke!

Iz Smolnika pri Marburgu 1. dec. D. G. — Potoženo naj vam bo, drage „Novice“ kako nas naši domači ljudje černijo po svetu; prinesla nam je namreč naša gadja sovražnica „Tagespošta“ 30. p. m. novico, da celi spodnji Štajar zahteva nemške šole in nemške uradnije. To je toliko resnice, kakor da norec terdi, da samo on je čeden, drugi vsi pa so nori. Kako le more betvica Sloveno-gračanov tako prederzna biti in kaj takega pisati, ki je ravno toliko proti naši deželi kakor čern nohet proti celi roki! Kaj se pešica mestjanov in trohica njih častivcov podstopi celo deželo vladati? Resnica je sicer, da se nam grozno naprotuje in

da protivniki hrepené nam našo srečo podreti, pa mi upamo v pomoč Vsegamogočnega, in v pravico cesarjevo, in se nadjamo boljših časov; zato rečemo s kraljem Davidom: „sram naj jih bo, kteri nam hudo želijo“, mi pa hočemo hvaliti Gospoda, ki je nam terdno voljo dal, ostati zvesti sinovi materi svoji!

Iz Dvora na Koroškem 3. decembra. ⁂ — Od tistega časa, kar je naš skerbni hišnik gospod E. vsejal dobro slovensko seme na našo rodovitno slovensko zemljo, med tem, ko se je zdelo, da nekteri njegovih sodelavnikov spijo, ali se z drugimi poselstvi pečajo, ostane sovražen človek, da bi se kakor sam pravi „gefährlichen Wühlerinen“ neprestrašeno v bran postavil, in priseje ljulke med slovensko pšenico, — od tistega časa je navstal pri nas prav ostuden prepir zastran slovenščine, ki je že veliko zvestih prijatlov razdvojil. Kaj je nam s to ljulko storiti? — Pustimo jo med svojo pšenico, — čistimo samo svojo pšenico, ki jo imamo za seme namenjeno, najbolj kakor moremo, in naša žetva bo dobra; dobra bo tudi naša pogača! Ne prepirajmo se z našimi protivniki, — to je le bob v steno, le bob, ki ne veljá za pogačo našo! — Pa čujte ljubi naši kranjski bratje! veste li: koliko jih je pri nas in pri vas, ki se za slovenščino potegujejo? Mislil sem, da jih je več, al pred nekimi dnevi sem še le od nekega nemškutarja zvedil, da so na Koroškem 3, na Krajnskem pa je en sam. Tako učí štatistika nemškutarska. Pa to ni ljulka, to so le prazne pleve, ki ne morejo zadušiti naše na dobro njivo vsejane slovenske pšenice. Naša slovenska zemlja je rodovitna, seme tudi verlo kaljivo, sejavcev, posebno na duhovnem polju, tudi dosti, ki se neprestano trudijo za dobro žetev. Delajmo tedaj, sejmo nevtrudljivo najpopred na svojem polji, vsak drug ravno tako, pa tudi na svojem brez vsega prepira; terjajmo svoje pravice, zahtevajmo skoz in skoz slovenske uradnike in ravno take župane, in pokazalo se bo samo po sebi, da ni ne na Koroškem ne drugod vse nemško; če pa tudi to naših nasprotnikov ne preveri, pa začnimo pridigovati povsod tudi po slovenski. To bo gotovo „argumentum ad hominem“.

Iz dolenske strani 5. dec. — g — V zadnjem listu ste nam prinesle ljube „Novice“ preveselo novico, da so se jeli pri mokronoški sodnii zapisniki v domačem, slovenskem jeziku pisati. Radovali smo se tega, da vam po pravici povem, iz celega serca, ker smo si mislili: hvala Bogu, da prisija enkrat sonce tudi pred naše slovenske vrata. Al žali Bog, kratko le bilo je naše veselje, ker zvedili smo za gotovo, da je po gosp. predstojnikih novomeške okrožne sodnije in mokronožkega okraja gospodu, ki je gori omenjene zapisnike, kakor slišimo, samo v kazenskih preiskavah napravljal, raba slovenskega jezika ne le v kazenskih rečeh, temuč pri vseh urednih opravilih sploh prepovedana. Kar se tiče vzroka te prepovedi, pravita nek gosp. predstojnika, da je pri nas bila od nekadaj navada, v sodnih opravilih le nemški jezik rabiti, da so to navado više sodnije poterdile in da jo je priznalo tudi visoko ministerstvo pravíce z odpisom od 29. oktobra. Zatoraj, dokler ne pride od zgorej drugačna naredba, ima se, pravita, pisati vse samo v nemškem jeziku. — Žalostno je pač tako ravnanje, žalostno, da ne more žalostneje biti. Če pojde tako, kadaj bomo dosegli svoje pravice! V lice diploma od 20. oktobra 1860 in patenta od 26. februarja 1861 sklicovati se na staro navado in ministerski odpis od leta 1850! Temeljne ustavne postave našega cesarstva so tedaj nič? Nič slovesne besede, ki so jih Njih Veličanstvo pred zastopniki avstrijanskih narodov s prestola govorili? Nič obstoječi kazenski red od leta 1854, ki v §§. 123 in 184 jasno zapoveduje, da se imajo zapisniki pisati v tistem jeziku, ki ga govorí priča ali obdolženi. Pa če se že imenovana g. predstojnika, v ustavni Avstrii, terje deržita ministerskega odpisa, kakor cesarske postave, zakaj ne gledata na odpis sedanjega ministerstva od 22. julija 1861, poslani viši sodnii na Moravskem, v kterem se ji na vprašanje, ali bi se smeli slavenske vloge reševati po slavenski, in s slavenskimi strankami napravljati slavenski zapisniki, jasno odgovarja, da „se to po izdanih temeljnih deržavnih postavah samo po sebi razumeva.“ Dokler tedaj že vsi drugi avstrijanski narodi veselo vživajo pravice, ki so jih Nj. Veličanstvo najmilostljiveje vsem enako podelili, samo nam Slovencom še ni privoščeno, da bi vsaj v najimenitnejših svojih zadevah, kjer nam gré za naše poštenje, za premoženje, za telesno svobodo in celó za življenje, namreč v kazenskih zadevah vedili in slišali v svojem jeziku, kaj se piše in kaj dela. Pa še tudi na Slovenskem ni povsod tako. Saj slišimo že vendar in beremo od drugih strani, iz Ljubljane, Planine, Senožeč, Verhnike i. t. d., da se dajejo brez vse obotave na slovenske vloge slovenski odgovori; slišimo celó, da je novomeška okrožna sodnija predloženo preiskavo s slovenskimi zapisniki končno rešila brez najmanje spodtike nad slovenščino; s kako pravico se je potem gosp. sodni predsednik v to reč vmešal? Ako se še sedaj zapreke delajo pravicam našega jezika v kancelijah ondi, kjer uradniki ne znajo našega jezika kakor bi ga imeli znati v svoji službi v slovenskih krajih, saj vendar ta zapreka nikakor ne more veljati tam, ker so uradniki možje, ki v slovenski pisavi svoje opravila ravno tako dobro opravljajo kakor v nemški, in to je spričala v omenjeni zadevi sama okrožna sodnija s tem, da jo je rešila brez vsake opazke, tedaj našla vse čisto v redu. S tem je spet in sicer službeno dokazano, da je naš toliko obrekovani jezik dostojno izobražen in sposoben za kancelije, in v oziru takih dokazov se pač mora dati na gosp. Černetovo interpelacijo odgovor, kakor ga terja ravnopravnost narodov in sposobnost našega slovenskega jezika. Skor da je prav bilo, da gosp. minister ni odgovoril pred, in da se je primeril ta vmesni prigodek.

Iz Šen-Peterske fare v Ljubljani na sv. Miklavža dan. — Prosimo vas, ljube „Novice“! da nam dovolite malo prostorčka, naj postavimo svojemu gosp. duhovnemu pomočniku Matiju Torkarju pri njihovem odhodu iz Ljubljane mal spominek v znamenje naše serčne hvaležnosti, ljubezni in spoštovanja, ktere so si v malo časa, kar so bili pri nas, s svojo gorečnostjo v cerkvi in v šoli, in s svojo zgovornostjo v pregladki, mili domači besedi na prižnici pridobili kakor malokdo. Zato kličemo za njimi: Dasiravno ste nam zgodaj vzeti bo vendar nepozabljivo pri nas Vaše ime. Čast in hvala Vam, preljubljeni Gospod! Sto sreč povsod Vam želimo, ter blagrujemo ovčice, ki bodo poslušale Vaših besed priserčnost in milobo! Da ste srečni po vseh Vaših potih za slavo Božjo in blagor domovine!

V imenu farmanov.

Iz Ljubljane. V pondeljek opoldne so se pripeljali Njih Velič. cesar iz Benetk v Ljubljano in po kosilu na železnici se podali naprej na Dunaj. Gospod nadvojvoda Ernst in gospod c. kr. deželni poglavar sta jih sprejela na kolodvoru.

Iz Ljubljane. Govorica v našem mestu se sedaj že več dni mota okoli tistega roparskega umora, kterega smo omenili zadnjo pot, pa še okoli nekega druzega, po kterem je smert storil pridni sadjorejec Grega Sedušak iz Tujnic domá, kteremu je kmetijska družba pred nekoliko leti sreberno svetinjo podelila. Prišel je 77 let stari mož po opravkih v Ljubljano; v torek so ga na ljubljanskem mahu v tako imenovanem „farškem grabnu“ našli mertvega v vodi; preiskava je pokazala, da je bil vbit in sicer z nekim okroglim, gladkim, težkim kolom. Sinova njegova sta nek rekla, da je oče vzel kakih 12 gold. sabo, ko je iz doma šel; pri mertvem so pa našli le nekoliko papirnatih in srebernih desetic. Kdo ga je vbil, še ni dosihmal nobenega sledú. — Že zlo pa letí sum na unega, ki je umoril neznanega človeka, kterega so na bizoviški cesti našli brez glave; al vjeli ga še niso, tudi glave še niso našli; zaperte

imajo nektere, po kterih se bo menda kmali kaj več zvedilo, ker je neki hlapec že marsikaj povedal, čeravno je v drugem zaslišanji nek spet zlo tajil. Kerčmarica na dolenski cesti pod Rakovnikom, kjer je zadnji večer s tistim človekom pil, na kterega sum umora letí, pripoveduje, da je umorjeni bil velik in močen, pa že postaren človek, — da je prišel iz Karlovca in da je znal slovanski, nemški in laški jezik. Kdo prav je bil, se še ne vé. — Tretja pa nekako drugačna prigodba iz življenja roparske in tatinske derhali se je primerila pretekli teden tudi blizo Ljubljane. Nekdo je vkradil kravo v okolici sv. Katarine in jo za majhen dnar prodal v fari Poljski; kupec pa je naznanil to svoji kantonski gosposki v Ljubljani, ki ga je kmali vjela; dva služabnika sta ga z zvezanima rokama v Ljubljano gnala. Med potjo pri Udmatu, ker so po stezi blizo vode šli, se zakadí tat v kožuhu, kakor je bil, v Ljubljanico ter misli preplavati na uno stran; al velika in dereča voda ga zgrabi in nese proti Selu, dokler se ne potopí; služabnika letita za njim in kličeta ljudi na pomoč; al zginil je, da ni bilo ne sledú ne tirú po njem. — V četertek (menda zjutraj ob 7. uri) bojo obesili tukaj tista dva Laha, ki sta letos mesca januarja v tukajšni posilni delavnišnici s krivcom zaklala svojega tovaršа, tudi Laha; eden Janez E., mesar iz Verone, je 41 let star, drugi delavec iz Mantove, pa še le 28 let. Leta 1860 so vtaknili obá zavolj nemarnega življenja z mnogimi drugimi laškimi lenuhi v tukajšno posilno delavnišnico. V četertek bo krivava sodba storila konec hudobnima morivcoma.

Iz Ljubljane. — Tretji zbor pravoznanskega družtva bo v petek 13. dné t. m. zvečer ob 5. uri v svojem stanovališču v Salendrovih ulicah št. 195 v 2. nadstropji. Znanstveni govori bojo obsegali razkosovanje zemljiš iz ozira empiriškega (gospod viteza Fritsch-a) in iz ozira narodno-gospodarskega (gosp. dr. H. Costa) in o izjemi rabljenih stvarí od gosp. dr. Uranića.

— Čitavnici naši sta darovala: gosp. Janez Kalister 100 gold., gosp. Martin Hočevar iz Kerškega 20 gold. Verlima domoljuboma se bo družtvo spodobno zahvalilo.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. *(Iz deržavnega zbora).* Predlog doktorja Herbsta: naj se pri okrajnih (kantonskih) gosposkah ločijo sodnije od političnih uradnij tako, da je vsaka teh kancelij samostojna za se, — je po večdnevnih pomenkih v zbornici poslancov 6. dan t. m. bil zaveržen. Večina, ki je glasovala za Brolihov nasvèt, naj se deržavni zbor sedaj, ko ni mogoče one ločitve popolnoma dognati, ne spuša v ta sklep ali, kakor se po parlamentarni besedi pravi, „prestopi na dnevni red“, je bila sicer majhna (le 89 zoper 78), vendar je zmagala. Desna stranka se je pri tem glasovanji ločila na dvoje; Čehi so glasovali za prehod na dnevni red, ker jim je bil celó po volji Havelkov skor enoglasno sprejeti pristavek: „naj se od vlade zahteva, da berž ko berž osnuje postavo za popolno ločitev sodnij od političnih gospósk“; Poljaki pa so se potegovali za to, naj se berž storí kar se more, če tudi ne popolnoma, za ločitev sodnij od političnega opravstva. Dr. Toman dokazavši, kako se mora včasih po 2, 3 in še več let čakati na to in uno, je z Poljaci vred glasoval za Herbstov predlog, da bolje je saj nekaj kakor nić, in pri tem omenil, da dosti bolje in hitreje so se opravljale sodniške zadeve pri nas na Kranjskem pred letom 1848, ko smo naše stare komisariate imeli. Pa tudi leva stranka je bila razcepljena na dvoje; „unionci“ so večidel glasovali za Herbstov predlog, „veliki Avstrijanci“ pa po Brolichovem predlogu, kterega sta zagovarjala tudi ministra Schmerling in Lasser, zoper njega. Najbolj pa je govor deržavnega ministra odločil zmago za odlog te zadeve, ker je za gotovo obljubil, da bode vlada že v prihodnjem shodu deržavnega zbora novo postavo o tem predložila. — V pondeljek se je začelo posvetovanje o prevažni postavi za tisk (časnikov in knjig). — Nekteri časniki pripovedujejo, da bode vlada prihodnji teden zboru predložila deržavni stroškovnik in dohodkovnik (budget) za leto 1862, ker se more na 140 poslancov zanašati, ki bojo za njeni predlog glasovali; — ob enem bo vlada nek tudi predložila začasno postavo za odgovornost ministrov. — 18. dan t. m. se bo čez božične praznike do sv. treh kraljev zbor spet razšel. — Zbornica gospôska je v pondeljek tri od zbornice poslancov ji izročene postave: namreč postavo za pisemsko skrivnost, za hišno pravico in osebno svobodo — pretresovati začela; dotični odbori so nek le nekaj malega prenaredili.

— Ministerstvo dnarstva oklicuje, da se ne bo več novih papirnatih desetíc izdalo, ker je število za izdavanje namenjenih (menda za 12 milij. gold.) že polno; le raztergane stare se bojo zamenjale za nove.

— Šuselka bo ob novem letu začel izdajati političen tedensk časopis; tudi se sliši od novega vladnega lista českega, poljskega, serbskega in magjarskega, ki se bo po novem letu tù izdajal.

Hervaško. Telegram iz Zagreba v „Pest. Hirnök“ naznanja, da je ban generalmajoru Čivić-u ukazal, nemudoma se podati v tabor Osmana paša v Bihać; zakaj? se ne vé.

Ogersko 5. dec. — Grof Forgach, korar v Ostrogonu, je za namestnega nadžupana izvoljen in kardinal-primas Scitovsky vsled prošnje svoje nadžupanstva odvezan. — Vredba županij po začasni postavi bode kmali gotova; že so za 40 županij izvoljeni predstojniki, 18 nadžupanov-namestnikov, 22 pa kralj. komisarjev.

Česko. Govorí se, da grof Edmund Hartig, sedaj poslanec v deržavnem zboru, pride za c. k. deželnega glavarja le-sem. — Napovedan je nov česk časnik pod imenom „Hlas“, program njegov je po vsem enak programu „Nar. Listov“; le do žlahne gospôde ne kaže dosti zaupanja. Tudi temu časniku stojí na čelu: „Avstrija“ z ravnopravnostjo v vsem, močna in nezavisna le v federacijni, ne pa v centralistični osnovi. — Iz Dunaja slišimo važno novico, da so nemški poslanci iz Českega se v dogovor spustili z slovanskimi, da bi se poravnale navskriž-misli med njimi.

Iz Benetk 1. dec. Danes so začeli c. k. urednikom vse plačila spet v srebru izplačevati.

Laško. Iz Turina 6. dec. Nenadoma je prišel Garibaldi pred včerajnim le-sem. Razprave v deržavnem zboru so žive. Ratazzi podpira ministerstvo in terdi, da bo Rim kmalo glavno mesto Italije. Buoncampagni pa pravi, da Rima Italija ne bo pred Benetkami dobila; za Benetke potrebujemo 300.000 vojakov; sedaj jih imamo še le 145.000. Garibaldita še ni bilo v zboru; vse vgibuje, zakaj je prišel v Turin.

Rusovsko. Govorica gré po Parizu, da se rusovska armada pomikuje proti Prutu. — Sliši se, da car hoče Poljakom dovoliti autonomijo (samostojnost) na podlagi pogodb od leta 1815.

Gerško. Iz Aten 30. nov. Hudodelnik Dosios, ki je na kraljico strelil, je enoglasno kriv spoznan in k smerti obsojen.

Turško. Iz Carigrada 30. nov. Sultan je preklical starodavno postavo, po kteri so se mogli otroci možkega spola iz sultanove rodbine moriti. — Ker so ustajniki hercegovinski v Sutoríni na dveh mestih proti meji avstrijanski kanone nastavili in poveljnik njih Luka Vukalović ni ubogal ukaza avstrijanske vlade, naj do 30. nov. odpravi baterije, ki so poti med okolico Dubrovniško in okrožjem Kotarskim nevarne, je 3. dan t. m. avstrijanska armada z dvema batarijama marširala v Sutorino in pod poveljstvom generalmajora Rodića na avstrijanski meji in vojaški poti

pri Svinjah in Lukiću nastavljene baterije poderle in 2 kanoni vzela brez vsega boja, ker se Vukalović ni nič zoperstavljal. — Čeravno ni dvombe, da, kar je avstrijanska vlada storila, je storila čisto na podlagi deržavnega prava, in francozka in rusovska vlada sedaj niste protestirale zoper to početje, se je vendar bati, da bi ga pozneje ne imenovale „intervenicijo“ in kakega sovražnega izgovora iz terte ne izvile; časi so nevarni.

— Iz Beiruta 17. nov. Ker se Maroniti v okolici Kesrouanski ustavljajo davek plačati, je bil njih glavar Jožef Karam le-sem poklican in ne sme mesta zapustiti, dokler se ne uredi ta zadeva.

Listnica vredništva. Gosp. dopisnikom iz Luz., Vip., Frauh: Poslanih listov danes nikakor nismo mogli vzeti; drugo pot gotovo.

Žitna cena

v Ljubljani 9. decembra 1861.

Vagàn (Metzen) v novem dnarji: pšenice domače 6 fl. 55. — banaške 5 fl. 73. — turšice 4 fl. 50. — sorśice 5 fl. 6. — rež 3 fl. 80. — ječmena 3 fl. 55. — prosa 4 fl. 3. — ajde 3 fl. 63. — oves 4 fl. 50.

Kursi na Dunaji

10. decembra 1861. v novem denarji.

Deržavni zajemi ali posojila.		
5% obligacije od leta 1859 v novem dnar. po 100 g.	g.	62.80
5% nar. posojilo od l. 1854	„	81.50
5% metalike	„	66.50
4½% „	„	58.75
4% „	„	53.—
3% „	„	39.—
2½% „	„	35.—
1% „	„	13.75
Obligacije zemlišn. odkupa. (po 100 gold.)		
5% dolnjo - avstrijanske	g.	89.—
5% ogerske	„	68.—
5% horvaške in slavonske	„	66.75
5% krajnske, štajarske, koroške, istrijanske	„	87.—
Deržavni zajemi z lotrijami.		
Zajem od leta 1860	„	82.50
„ „ „ 1860 petink.	„	89.50
„ „ „ 1839	„	121.25
„ „ „ 1839 petink.	„	117.50
5% narodni od leta 1854	„	89.25
Dohodkine oblig. iz Komo	„	17.80

Druge obligacije z lotrijami.		
Kreditni lozi po g. 100	g.	121.70
4½% Teržaški lozi po 100	„	122.70
5% Donavsko-parabrodski po g. 100	„	95.25
Knez Esterhazy. po g. 40	„	100.50
Knez Salmovi po g. 40	„	38.50
Knez Palfyovi po g. 40	„	37.—
Knez Claryovi po g. 40	„	34.—
Knez St. Genoisovi po g. 40	„	37.50
Knez Windischgrãz. po g. 20	„	20.75
Grof Waldsteinovi po g. 20	„	22.—
Grof Keglevičevi po g. 10	„	15.—
Budimski po g. 40	„	35.—
Denarji.		
Cesarske krone	g.	19.45
Cesarski cekini	„	6.68
Napoleondori 20 (frankov)	„	11.34
Souvraindori	„	19.55
Ruski imperiali	„	11.55
Pruski Fridrikdori	„	11.90
Angleški souvraindori	„	14.25
Louisedori (nemški)	„	—.—
Srebro (ažijo)	„	40.50

Vabílo na naročbo „Novic“

za prihodnje leto 1862.

Nadjaje se še zmiraj, da bo kodar koli spočel se političen list slovensk, ki bode izhajal večkrat na teden, bomo „Novice“ izdajali tudi vprihodnje enkrat v tednu, in ostale bojo v vsem kakor so bile dosihmal. Dragim svojim prijatlom, ki želijo večkratno izhajanje našega lista in prestvarjenje njegovo v velik političen list, damo le to pomisliti, da naš poglavni cilj in konec, ko smo se leta 1843 lotili vredništva „Novic“, je bil le z milim narodom našim stopiti v duševno zvezo, njemu biti pomoč in podpora na poti čedalje višje omike in olike na vsako stran. Čeravno nas sladka zavest navdaja, da smo s pomočjo rodoljubov naših že mnogo opravili v tem poslu svojem, nam ostaja vendar še dela obilo. „Mnoge ledíne je še, mnogo je križama rok.“ In ravno sedaj, ko prestopamo v ustavno življenje, potrebuje narod naš zvestega vodnika. Podražite mu sedaj pripomočke, iz kterih zajema izbistrenje in narodno zavednost, pa mu prevežete žilo življenja. Narod si ne more ne dragih časnikov ne dragih knjig kupovati, in če bi, kakor se je prerajtalo, dvakrat v tednu izhajajoče „Novice“ veljale 7 gold. 20 kr., bi zgubile bravcov veliko, in narodna reč bi pešala namesto da se krepča. Velik časnik slovensk prepuščamo drugim; „Novice“ ostanejo kar so bile: list za narod slovenski.

Kakor v materialnem obziru bojo tudi ostale „Novice“ zveste svojemu svetemu vodílu v vseh zadevah. Nobenemu drugemu narodu sovražne, bojo terjale kakor dosihmal le, kar tudi slovenskemu narodu po pravici gre; od tega vodila pa ne odstopile za dlako, „če tudi pisano gleda protivnik.“ Bog je z nami in Cesarjeva beseda. Ker slovenski narod vse nosi bremena deržavne, mu grejo tudi vse pravice kakor drugim. Obrekovanja, natolcevanja, preganjanja smo že dosti vajeni; al dobro vemo, da

„Trikrat je svet krivičen, je slep, — se zdrami četerto,
Trojni poverne potem dolge z obresti nakrat.“

Obsežka „Novic“ ne bomo ponavljali, ker je dosti znan, kakor tudi program naš o političnih zadevah. Cena jim je za celo leto po pošti 4 gold. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četert leta 1 gold. 15 kr., — v tiskarnici prejemane za celo leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četert leta 90 kr., — za pošiljanje na dom se plača za celo leto 36 kr., za pol leta 18 kr.; ako je treba napis skozi leto prenarejati 15 kr. nov. dn.

Naročnina naj se pošilja v frankiranih pismih sami tiskarnici, ker vredništvo se ne pečá ne z naročili ne z pošiljanjem „Novic“. Pridjano je v ta namen navadno naročilno pismo.

S preserčno zahvalo za blago podporo, ki so nam jo domoljubni dopisovavci po vsem Slovenskem nakljanjali preteklo leto, združujemo živo prošnjo, naj in ž njim tudi še drugi bodo vprihodnje pospeševavci omike slovenskega naroda in zavesti slavjanske.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.